

telný význam důkladných znalostí epigenetiky pro celou řadu praktických oblastí současné biologie a medicíny, jakými jsou klinická genetika, reprodukční a terapeutické klonování a využití kmenových buněk, onkologie, neurobiologie a další. Skripta prof. Borise Vyskota se tak mohou stát užitečným zdrojem informací nejenom pro studenty, ale také pro řadu již profilovaných odborníků z různých oborů biologie a medicíny.

J. ŠMARDOVÁ

* Vydala Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Olomouc 2010, 1. vydání, 150 s.

Zuzana Hlubinková: Tvoření slov ve východomoravských nářečích *

Na samém konci minulého roku vyšla ve Spisech Filozofické fakulty MU pozoruhodná publikace *Tvoření slov ve východomoravských nářečích*. Její autorkou je dr. Zuzana Hlubinková, CSc., vědecká pracovnice dialektologického oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR. Východomoravská nářečí byla postaru označována jako moravskoslovenská a nepřesně valašská a slovácká.

Na uvedenou monografii je třeba upozornit i naše čtenáře, neboť tu máme spis v nejednom směru mimořádný. Jde o první vydanou práci věnovanou slovo tvorbě, o práci nevšední šíře a metodicky objevnou. Zejména na Moravě byla dobře probádána všechna nářečí, dokonce všechny jazykové plány, ale až na slovo tvorbu, na tu se pozapomínalo. Pojednávána monografie tedy zaplňuje citelnou mezeru v našich dialektologických bádáních, a zaplňuje ji důstojně.

Jakkoli tedy nářeční slovo tvorba nepatřila k oborům, které by se těšily zvláštní pozornosti, přece jen se v minulosti objevovaly v gramatických popisech jednotlivých nářečí i poznámky k nářečnímu tvoření slov. Ty byly zaměřené bohužel jen na diferenční jevy. Vlastně první moderní, úplný popis tvoření slov v nářečí pochází od Marie Rackové (třebívlické nářečí ze středočeské nář. oblasti); ten však

zůstal jen v rukopise. Stejný osud postihl i disertační práci *Tvoření slov v hanáckých nářečích* od Karla Fice. Hlubinková navazuje na tuto disertaci, důsledně v ní aplikuje Dokulovu slovo tvornou teorii.

Dr. Hlubinková vypracovala rozsáhlý dotazník, podle něhož pak v terénu ve vybraných 13 lokalitách shromáždila několikatisícový soubor slov. V monografii nakonec zpracovala na 1 700 substantiv, téměř 600 adjektiv, 1 080 sloves, 350 adverbí, 40 zájmen, 40 číslovek, 20 předložek. Jak patmo, autorka probrala všechny slovní druhy (i to je novum její práce). Řadu specifických rysů nářeční slovo tvorby našla i u číslovek, zájmen a předložek. Nelze nevyzvednout, že autorka svůj materiál doplnila a konfrontovala s nejrůznějšími zápisy, zejména s nářečními slovníky. Tak mohla pracovat opravdu se spolehlivým, reprezentativním materiálem.

Doklady z nářečí důsledně srovnávala se slovo tvorbou spisovného jazyka a se slovo tvorbou středomoravských nářečí. Kofrontací s Českým jazykovým atlasem a s Atlasem slovenského jazyka doložila, že řada slovo tvorných postupů známých z východomoravských nářečí má větší územní rozsah. Oceňuji, že v práci je na 82 mapkách dokumentováno také zeměpisné rozruznění zkoumaných dialektů. Tím jsou vlastně do jisté míry doplněny výsledky Českého jazykového atlasu. Autorka se zaměřuje zejména na popis systému tradičního dialektu, ale na něm neustrnula. Podánilo se jí také ukázat, jak se po stránce tvoření slov nářečí mění a jak naše dialekty přejímají slovo tvorné postupy ze spisovného jazyka. Upozorňuji také na to, že na druhé straně shromážděný materiál dokládá i značnou potenci nářečí přejaké výrazy slovo tvorně adaptovat.

Přínosem je, že u mnohých útvarů je připojena i jejich stylistická charakteristika, že vyděluje prostředky a postupy tvoření produktivní a periferní, že odlišuje formace neutrální a expresivní. Orientaci v publikaci usnadňují důsledné odkazy, kromě poznámkového aparátu se tu nachází nesmírně užitečný retrogradní seznam zpracovaných výrazů a rejstřík formantů s odkazy na výskyt v práci. Ten nejlépe ukazuje na jejich produktivitu a homonymii.

Publikace Zuzany Hlubinkové má význam především vědecký, poslouží hlubšímu bádání

o našem národním jazyku. Na závěr si dovolím tvrdit, že si v této knížce může „počíst“ každý, nejen fanatický jazykovědec. V době, kdy se nám nářečí ztrácejí přímo před očima, objemně v práci Z. Hlubinkové celé „trsy“ výrazů, jež máme svázány s „časem nezralých malin“, jež mohou v nás vyvolat nostalgické vzpomínky na bezstarostné mládí.

J. BALHAR

* Masarykova univerzita 2010, 276 s.

Sekot, A.: Sociální patologie *

Dnešní společnost se dostává do stále větší opozice k normálnímu chování a stále více začíná být aktuální potřeba řešení sociálně patologických jevů. Do této problematiky vtaňuje čtenáře v knize A. Sekot. V úvodu seznamuje s koncepty, které s tímto tématem souvisí, vysvětluje tedy pojmy, jako je sociální patologie, deviantní chování, sankce, zákony společnosti. Poukazuje na spojitosti mezi sociálně deviantním chováním a kriminalitou, na spojitosti mezi deviantním chováním a příslušností k určité skupině obyvatelstva. Velmi důležitá je úvodní kapitola, která se zaměřuje na pojem agresivita, v níž autor pojmenovává druhy agresivity, a to i v jejich důsledcích a příčinách.

V následné kapitole se autor věnuje tradičním formám sociálně patologického chování, jako je drogová závislost a ve spojitosti se sportovní problematikou i doping. Problematiku drogové závislosti probírá velice zevrubně, analyzuje její formy, příčiny, důsledky a zároveň nahlíží na stavy mezi prevencí a represí.

V kapitole o nových formách závislostního chování definuje závislost a nahlíží do jejich forem, které jsou v přímé spojitosti s naší dobou. Společnost se stala velice závislou na technických vymoženostech a zároveň stoupá i nová vlna sociálně patologických jevů. Závislost na internetu (netománie), závislost na mobilním telefonování (mobilománie) nebo závislost na televizi jsou jevy, které člověka připoutávají k přístroji, a člověk ztrácí potřebu pohybu. Poukazuje na neschopnost společnosti kardinálně působit na jedince, kteří hledají

prostředky pro smysl svého bytí. Dalším problémem, na který autor upozorňuje v této kapitole, jsou problémy spojené s patologickým nakupováním (oniomanie, shopaholismus). Dokládá, že tato vlastnost není vlastní jen ženám, jak se hodně lidí domnívá, ale je to záležitost celých rodin. Ovšem dívá se na tuto deviaci i z druhé strany, jak obchody tento stav vytvářejí a podporují.

V krátkosti se věnuje i závislostem, které se týkají přímo lidského těla, a to sexuální závislosti, anorexii a bulimii. Nepřehlíží ani závislost na práci (workoholismus).

Speciální kapitolu věnuje i hráčským závislostem (gambling), které někdo nepovažuje za nové formy závislosti; jak se vlivní společnost, vyvíjejí se nová lákadla pro závislé hráče. Dříve byla závislost spíše na kartách, kostkách, poté na sportovním sázení, ale v dnešní době je podle citovaných odborníků největším problémem závislost na hracích automatech.

S touto hráčskou vášní je spojena i kapitola, která se věnuje lichvě.

Další skupinou sociálně patologických jevů zmiňovaných v této knize jsou skutky spojené s agresivitou vůči jedincům i skupinám, a to jak agresivitou fyzickou, tak psychickou. Sem autor zařadil problém domácího násilí; ten popisuje, vysvětluje jeho formy a ukazuje na možnosti řešení. Další zmíněnou agresivní formou je násilí ve sportu. Sekot odhaluje vztahy mezi divákem a hráči a vysvětluje důvody vzniku sportovního násilí. Určitě neméně marginální je i agresivita v pracovním procesu. Mobbing a boosing jsou toho nedílnou součástí.

V předposlední kapitole se autor věnuje problematice sociálně patologické exkluze. Sem řadí témata, která vyplývají z fungování společnosti a z jejího působení na jednotlivce. Definuje zde pojmy, jako jsou bezdomovectví a sebevraždnost. Ukazuje příčiny vzniku těchto jevů a zároveň hledá jejich řešení a možnosti jejich ovlivnění. Protože se autor v minulosti těmito tématy zabýval podrobněji, je z textu tento zájem o tuto problematiku patrný.

V poslední kapitole se autor obírá novými formami kriminality, jež jsou v poslední době hlavní příčinou vzniku sociálně patologických jevů. Radí se sem organizovaný zločin, který má za následek šíření drog, prostituce, zbrani